

Diplomatické a konzulární právo

Mezinárodní právo veřejné – 2021

Diplomatické právo a diplomacie (terminologie)

- **Diplomacie v širším smyslu:** realizace vztahů mezi státy, zejména politických, **vyjednávání jako metoda**
 - mnohostranná a dvoustranná diplomacie
 - vnitrostátní kompetence ministerstva zahraničních věcí, *šéf diplomacie* ve státě: ministr zahraničních věcí
- **Diplomatické vztahy v užším smyslu:** institucionalizované právní vztahy mezi státy – diplomatické styky, zvláštní orgány

Historie diplomatických vztahů

- původně: stát = panovník
- pak: suverenita vnitřní i vnější – moderní stát
- *moderní mezinárodní právo: ius legationis*
(aktivní a pasivní právo vyslanecké)
- XIX. století: vydělování konzulů
- poslání diplomacie: realizace zahraniční politiky státu, každodenní operativní činnost – řešení konkrétních problémů (viz funkce diplomatické mise)

Diplomatické a konzulární styky

XIX. stol.: oddělení

diplomatických styků (realizace zahraniční politiky státu – náplň **politická**, ekonomická, kulturní) a

konzulárních styků (správní a občanskoprávní agenda) (zcela **nepolitická** oblast)

D N E S :

- typy diplomatické reprezentace:
 - stálé (diplomatické mise - úřady)
 - ad hoc (zvláštní jednorázové mise)
 - přímý styk ústavních činitelů

Mezinárodní kodifikace

- **1961: Vídeňská úmluva o diplomatických stycích**
- **1963: Vídeňská úmluva o konzulárních stycích**
- **1969: Vídeňská úmluva o zvláštních misích**
- **Mezinárodní obyčej** nadále reguluje:
 - mezi stranami úmluv: instituty neupravené úmluvami
 - vůči nesmluvním státům: vše

Navázání diplomatických styků

- nezbytná dvoustranná dohoda
- jejím předpokladem je vzájemné uznání protistrany
- tato dohoda také stanoví
 - třídu (úroveň misí a jejich šéfů),
 - početnost diplomatického personálu,
 - další provozní otázky

Funkce diplomatické mise

- **représenter** (zastupovat svůj stát)
- **protéger** (chránit zájmy státu a občanů)
- **négociier** (vést jednání)
- **informer** (sbírat informace)
- podporovat přátelské vztahy

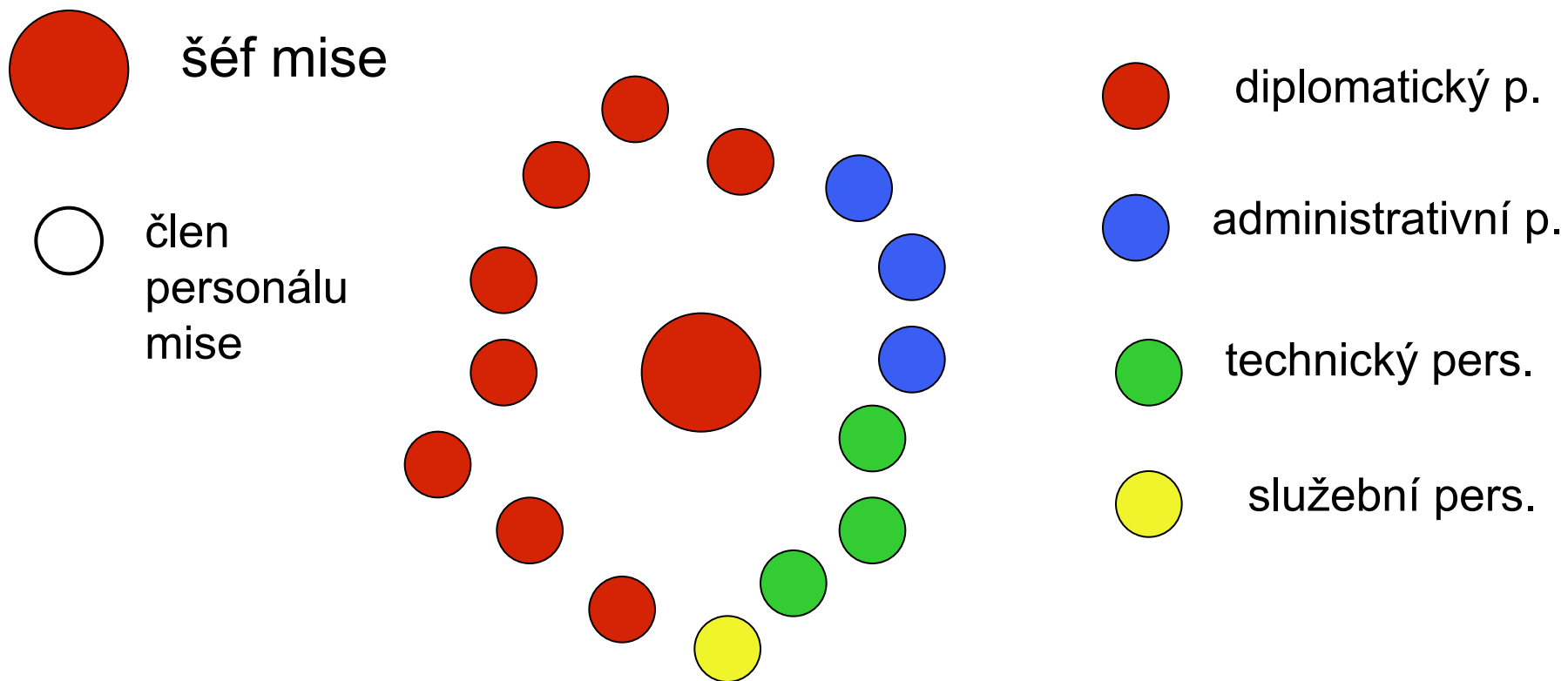
Ustavení diplomatické mise

- **Diplomatická mise = zastupitelský úřad = velvyslanectví (vyslanectví) = ambasáda**
- **Dva nezbytné dokumenty pro nového šéfa mise (velvyslance):**
- **šéf mise:** musí získat **agrément** na základě předchozí žádosti ***přijímajícímu*** státu
 - lze odmítnout bez uvedení důvodů
 - akreditace (pověření)
- **pověřovací listiny** vystaví hlava ***vysílajícího*** státu = odevzdání hlavě ***přijímajícího*** státu: převzetí funkce

Třídy a hodnosti

- **šéfové misí – funkce** - třídy navenek:
 - **velvyslanci** – nunciové (akred. u hlav států)
mimořádný a zplnomocněný velvyslanec
 - **vyslanci** – internunciové (u hlav států)
 - **chargés d`affaires** (akreditováni u MZV)
- **hodnosti a funkce domácí**, používané na MZV i na misích (funkce na misi zpravidla odpovídá hodnosti):
 - *velvyslanec*
 - *rada-vyslanec*
 - *velvyslanecký rada* (seniorní diplomat)
 - *I. až III. tajemník* (juniorní diplomaté)
 - *attaché* (nejmladší – nováčci)

Struktura diplomatické mise

Diplomatický a konzulární sbor, doyen

- Diplomatický sbor = Corps diplomatique = **CD**
- Konzulární sbor = Corps consulaire = **CC**
- **Doyen**: hodností a pořadím nejstarší diplomatický zástupce
 - téměř výhradně protokolární funkce, může zastupovat celý sbor v jednání s vládou přijímajícího státu

Persona non grata

- **přijímající stát** může prohlásit *šéfa mise nebo člena personálu* **za nežádoucího**
 - kdykoli
 - *bez uvedení důvodů*
 - = vyhoštění
 - i před příjezdem
 - *lhůta pro opuštění území*
- přestane požívat výsad a imunit
- reakce vysílajícího státu: příp. **retorze**, *nic jiného*
- tento spor lze řešit jen **jednáním** (není právní)

Výsady a imunity

- **výsady hmotně právní**
- **immunity procesně právní (kromě daňové)**
- ***immunita = vynětí z pravomoci orgánů přijímajícího státu***
- **nositel immunity:**
 - **mise (úřad)**
 - **člen mise (osoba)**

Imunity diplomatické mise - 1

- **Nedotknutelnost**
 - místností a pozemků mise
 - archívů, písemností a úř. korespondence
 - ochrana mise
- **Místnosti a majetek, vozidla – imunní proti**
 - prohlídce
 - zabavení, exekuci

Imunity diplomatické mise - 2

- **Daňová imunita (*je výjimečně hmotněprávní*)**
 - osvobození od daní a dávek
 - včetně poplatků za víza aj.
 - kromě placených služeb
- **Nedotknutelnost diplomatické pošty**
 - zadržení, otevření
 - zásilky, kurýr
- **Ochrana spojení mise s ústředím**

Imunity členů dipl. mise – 1

(dipl. zástupci vč. rodinných příslušníků a ATP)

Imunita absolutní x funkční

- **Nedotknutelnost osoby člena mise**
 - nepřípustnost zatčení, zadržení
 - útoky x osobě, svobodě, důstojnosti
 - vč. *soukromého obydlí* a majetku
- **Vynětí z jurisdikce**
 - trestní (absolutní)
 - civilní a správní (dipl. zást. – absolutní s výjimkami v případech soukromých kauz, ATP – funkční)
 - svědek, exekuce

Dopravní přestupky (pokyny MZV ČR)

- V souladu s obecným mezinárodním právem a na základě judikátů mezinárodních soudů, názoru Komise OSN pro mezinárodní právo i převládající praxe států, lze výjimku z osobní nedotknutelnosti diplomatických zástupců, konzulárních úředníků a úředníků mezinárodních vládních organizací, resp. jejich úřadoven, připustit v případech, kde se jedná o nutnou sebeobranu (např. před fyzickým útokem na policistu osobou požívající imunitu zjevně pod vlivem alkoholu nebo návykových látek), kdy je třeba zabránit v páchání trestné činnosti ze strany diplomata a dokonce i v případě, kdy se osoba požívající výsad a imunit riziku ohrožení zdraví nebo života sama vystavuje. Výjimku z imunity lze uplatnit pouze při bezprostředním protiprávním jednání osob požívajících imunit. V těchto případech Policie ČR nebo městská policie informuje o případu co nejdříve jak cizí diplomatickou misi tak i Diplomatičtý protokol Ministerstva zahraničníců věcí ČR.
- Ve výjimečných případech může dále dojít k odtahu vozidla s diplomatickou registrační značkou. Jedná se zejména o situace, kdy toto vozidlo neoprávněně parkuje na vyhrazeném parkovišti (dochází tak k porušování veřejného zájmu a k poškozování subjektivních práv osob, kterým bylo parkoviště vyhrazeno).

Imunity členů dipl. mise - 2

- **vynětí ze sociálního zabezpečení (pojištění)**
- **daňová imunita:**
 - netýká se nepřímých daní (ale...)
 - výjimky pro soukromé věci
- **bezcelní dovoz**
 - potřeby mise, osobní potřeby, domácnost
 - osobní zavazadlo: prohlídka (ano – ne)
 - platí i pro členy rodiny
- **služební personál:** všude funkční imunita, daňová imunita: jen mzda

Imunity členů dipl. mise - 3

- svoboda pohybu a pobytu na území přijímajícího státu
- **zřeknutí se imunity**
 - **jen vysílající stát! (tj. MZV)**
 - **výslovně**
 - **výslovně pro exekuci**
 - **imunity se nemůže vzdát sama osoba**

Ukončení funkce dipl. zástupce

- **sdělením vysílajícího státu**, že funkce skončila (běžná situace = odvolání)
- **sdělením přijímajícího státu** že neuznává dipl. zástupce jako člena mise – **persona non grata**
- **přerušením diplomatických styků:**
 - svěřením ochrany zájmů třetímu státu (zastupuje nás)
 - převzetí dočasné ochrany třetího státu (my zastupujeme jeho)

Konzulární styky

Konzulární úřady a obvody

- **úrovně a třídy vedoucích KÚ**
 - generální konzulát
 - konzulát
 - vicekonzulát
 - konzulární jednatelství
- **konzulární obvody**
 - více obvodů a tím více konzulátů v jednom přijímajícím státě, územní působnost konzula = obvod

- ČASTO JSOU DIPLOMATICKÁ A KONZULÁRNÍ MISE SPOJENY V JEDNOM ÚŘADĚ (konzulární oddělení diplomatické mise)

Kategorie vedoucích a členů konzulárních úřadů

- **Profesionální** (z povolání) a **honorární** (čestná funkce - obdobné pravomoci)
- **Kategorie členů KÚ:**
 - vedoucí (generální konzul)
 - konzulární úředník
 - konzulární zaměstnanec (admin., technický)
- **Konzul zastupuje svůj stát u místních orgánů, nikoli u vlády přijímajícího státu**

Navázání styků, zřízení KÚ

- dvoustrannou dohodou (úroveň, obvody..)
- ***konzulární úmluvy***
- diplomatické styky obvykle zahrnují konzulární, ne naopak
- konzulární styky mohou existovat samostatně
- *diplomatická mise: konzulární funkce*
- KÚ může vykonávat diplomatické úkony

Nástup funkce vedoucího KÚ

- **konzulský patent** (= „pověřovací listiny“)
- *(u diplomatů: skutečné pověřovací listiny)*
- **exequatur** = přivolení přijímajícího státu
- *(u diplomatů: agrément)*

KONZULÁRNÍ FUNKCE - 1

- Obecné:
 - ochrana zájmů vysílajícího státu a jeho příslušníků (protéger)
 - podpora rozvoje obchodních, hospodářských, kulturních a vědeckých styků
 - zjišťování stavu (informer)

KONZULÁRNÍ FUNKCE - 2

- **Speciální:**

- cestovní doklady a **víza**
- **pomoc** příslušníkům vysíl. státu – kritické sit.
- **notář, civilní matrikář, sňatky**
- **dědické** věci – ochrana zájmů
- **nezletilí**, osoby bez plné způsobilosti: ochrana
- zastupování před **soudy**: ochrana, nepřítomn.
- **doručování** soudních a mimosoud. písemností
- lodi a letadla: dozor a inspekce

Jakou pomoc lze od českých zastupitelských úřadů v zahraničí očekávat (*jen informace*):

- vystavení **cestovního průkazu** při ztrátě cestovního dokladu
- poskytnutí **informací**, příp. pomoci při obstarání finančních prostředků
- **informování příbuzných** při nehodách a úmrtích (v případě, že byly zastupitelskému úřadu ohlášeny)
- poskytování kontaktních údajů pro nezávislý výběr lékařů, zdravotnických zařízení, advokátů, tlumočnicků
- pomoc při **repatriaci** nemocných, zraněných nebo zemřelých
- v případě **omezení osobní svobody** předávání informací příbuzným, zprostředkování právního zástupce na náklady zatčených osob
- pomoc při zajišťování **návštěv uvězněných osob**, upozorňování místních orgánů na zjevná porušování práv našich občanů
- podnět k pátrání po **pohřešovaných**
- zprostředkování **naléhavých informací postiženým** nebo jejich příbuzným
- zajištění **ochrany nezletilých dětí**, které se nacházejí v zahraničí bez doprovodu

Co naopak český zastupitelský úřad udělat nemůže (*jen informace*):

- platit účty za hotelové a jiné služby, pokuty, poplatky za pobyt v nemocnici a kauce při omezení osobní svobody
- financovat další pobyt v zahraničí při ztrátě finančních prostředků
- vykonávat činnosti, které mají v náplni práce komerční instituce jako jsou banky, cestovní kanceláře, zdravotní pojišťovny, advokáti, tlumočníci a detektivní kanceláře
- vykonávat činnosti poštovního či pracovního úřadu
- poskytovat pomoc při obstarání víza cizího státu a zaručit vstup na území cizího státu, pokud občan nemá platný pas, resp. vízum
- garantovat lepší péči v nemocnicích či zacházení ve věznicích, než je místní standard
- provádět vyšetřování protiprávního jednání, zasahovat do probíhajících soudních řízení a vyvíjet činnost jako obhájce u soudu
- přebírat náklady pátrací nebo záchranné akce a náklady repatriace zemřelých do vlasti nebo náklady pohřbu v místě

NÁROK NA KONZULÁRNÍ OCHRANU EU:

- 1) Jste **státním občanem České republiky**;
- 2) Jste **v nouzi v zahraničí a potřebujete konzulární ochranu**;
- 3) V zemi, kde se nacházíte, **není dostupné** diplomatické ani konzulární zastoupení České republiky.
- Při splnění těchto podmínek můžete požádat o konzulární ochranu velvyslanectví nebo konzulát kteréhokoli členského státu EU, který vám poskytne pomoc tohoto typu:
 - pomoc v případě úmrtí;
 - pomoc v případě vážné nehody či nemoci;
 - pomoc v případě zatčení či zadržení;
 - pomoc obětem násilných trestných činů;
 - pomoc v nouzi a repatriace;
 - vydání náhradního cestovního dokladu EU.

Výsady a imunity – konzulární úřad

Odlišnosti od diplomatických misí

- nedotknutelnost místností užší
- daňová imunita: analogicky dipl. misím

Další výsady (oproti dipl. misím)

- styk a spojení s příslušníky vysíl. státu (stejně)
- povinnost informovat KÚ o zadržení, předávání zpráv
- právo KÚ navštěvovat zadržené, zastupování
- ČASTO JSOU DIPLOMATICKÉ A KONZULÁRNÍ MISE SPOJENY V JEDNOM ÚŘADĚ

Související výsady a imunity KÚ

- **Povinnost přijímajícího státu informovat** o mimořádných událostech, smrti apod.
- **spojení s orgány přijímajícího státu**, zejména místními orgány svého obvodu
- KÚ může za úkony (udělování víz) **vybírat poplatky** podle svého práva, osvobození od daně

Výsady a imunity – konzulární úředníci (osoby) – odlišnosti -1

- **Vedoucí KÚ: jako diplomatický zástupce**
- ***Trestní imunita: quasiabsolutní, ale*** nevztahuje se na těžké zločiny + rozhodnutí soudu
- Konzulární úředníci:
 - **zadržení**: jen na základě pravomocného soudního rozhodnutí
 - povinnost účastnit se trestního řízení
 - oznámení zadržení vedoucímu KÚ
 - **soudní (civ.) a správní: funkční**, výjimky: soukromá smlouva, následky nehody

Výsady a imunity – konzulární úředníci (osoby) – odlišnosti - 2

Povinnost podat svědectví

- členové mohou být vyzváni
- konzulární zaměstnanec (ATP) nesmí odmítnout
- svědectví konzulárního úředníka: šetřit a nevměšovat se

Vzdání se imunity: vysílající stát – výslovně a písemně (jako u diplomatů)

HONORÁRNÍ KONZUL

- **Honorární konzul** = občan přijímajícího státu
 - není státním úředníkem vysílajícího státu,
 - nedostává odměnu za výkon funkce (!)
 - funkce a pravomoci obdobné jako konzul z povolání
- zásadně nepožívá výsad a imunit, ale nesmí být činěny překážky výkonu jeho funkce.
- zachována nedotknutelnost archivu a dokumentů, ochrana úředních místností

Odchytky pro honorární konzuly

- Výsady a imunity: stejné, kromě těch, které z povahy věci nejsou slučitelné se státním občanstvím přijímajícího státu (není nedotknutelnost osoby, imunita proti zatčení apod.)

Konsulat Honorowy Republiki Czeskiej w Częstochowie

Konsulat Honorowy Republiki Czeskiej w Częstochowie
Al. Najświętszej Maryi Panny 24/18
42-200 Częstochowa

Telefon	+48/ 343 720 551
Faks	+48/ 343 720 553
E-mail:	czestochowa@honorary.mzv.cz
Konsul Honorowy	Jarosław KRYKWIŃSKI
Okręg konsularny	Województwo Śląskie
Przesunięcie czasu	0 godz.
Godziny otwarcia	środa 10 - 14 godz.